Maior patet. qz est par rō de ꝓtingentiby ꝫ singularibus. qz cōtingens ōr quod potest esse ꝫ nō esse. sed potē/tia ad esse ꝫ nō esse radicatur in materia que est causa indiuiduatōis. Sed singularia solum ꝓgnoscunt ab intellectu reflexe. quando scz intellectus compat spēs intelligibiles ad fantasmata partis sensitiue. ergo etiaz reflexe cognoscit futura Minor probatur. qz intellectus possibilis ipsius anime efficit in actu p speciem intelligibilem a fantasmate abstractam p intellectum agentem. ꝫ ꝓpletur talis actualitas p actum intelligēdi ꝓsequentē talem spēm. sed aliquid efficitur actu intelligibile p hoc q est in actu ꝫ a materia separatum. ergo p spēm intelligibilem. ꝫ actum intelligendi sibi ꝓiunctum omnia que sunt in parte intellectiua ꝫ etiam ipius aīe essentia vendicant sibi sufficientiam. vt ab intellectu ꝓgnoscantur. Et hoc ꝓtingit dupliciter. vno mō particulariter fm q/ socrates vel plato percipit se habere animam intellectiuam vl aliquē habitum intelligendi ex hoc q percipit se intelligere. Et ad illam ꝓgnitionem sufficit ipa mentis ꝫ habitus presentia que sunt principia actus. Alio mō in vniuersali fm q naturam humane mētis ꝫ rōem habitus ex actu intellectus ꝓsideramus ꝫ ad illam ꝓgnitōez requiritur subtilis ꝫ diligens inquisitio Pro quo nota q ꝑmum quod intellectus noster cognoscit est suū obiectū. scz quidditas rei materialis. deinde cognoscit eius actū ꝓsequenter autem intelligit potentiam habitum ꝫ eēntiam anime. Dico aūt habitum nō solum ipius potētie intellective. sed etiam volūtatis. quia quicquid est in pte intellectiua est ibi intelligibiliter. quod phs in .iij. libro insinuans dicit q voluntas est in ratione Corrolariuz ꝑmum. Intellectus humanus non habet sciētiam circa res ꝓtingentes ꝫ singulares fm q tales: habet tamē de eis veram sciam fm suas rationes vniuersales. Patz ꝑma pars. quia ꝓgnitio contingentium ꝫ singulariuz fm q huiusmodi proprie est sensualis. sed scientia est habit9 intellectualis Secunda pars probat. quia contingentia et singularia possunt ꝓcipi ab intellectu fm q repsentantur in suis rationibus vniuersalibus relictis conditiōibus indiuiduantibus. ꝫ hoc mō de eis haberi potest scia

Corrolarium secūdum. Nō est similis modus intellectōis anime humane: quo ad seipam ꝫ subst̄atie sepate. Patet quia substantia separata naturali cognitōe ꝑ prius cognoscit essentiam suam cui aliquid aliud. ecōtra vero contingit de anima humana que ꝑ prius ꝓgnoscit obiectum. deinde actum. ꝓsequenter se ꝫ alia que sunt in se ipsa Ad rationes quid sit dicendū patz satis clare ex dictis bene intellectis.

Voniaz autem aīa fm duas diffinita

Querit primo. Utrum in aīa rōnali sit ponenda duplex potentia appetitiua ab alijs potentijs realiter distincta Pro parte affirmatiua est philosophus in hoc tercio de anima. vbi distinguit duplicez appetitum. ꝫ dicit q appetitus superior mouet inferiorez Etiam in secundo de anima distinguit appetitum ab alijs potentijs. Sed pro parte negatiua arguitur. qa potentie non diuersificantur per differentias accidentales. sed accidit appetibili q sit apprehensum per sensum vel intellectum. ergo appetitus sensitiuus ꝫ intellectiu9 non sunt diuerse potentie. Secūdo sic. ad ea que sunt communia animatis ꝫ inanimatis nō est aliqua potentia anime assignanda. sed appetere est commune animatis ꝫ inanimatis. igitur. Minor probatur. quia bonum est quod omnia appetunt primo ethicorum Tercō sic potentie distinguuntur fm obiecta. sed idem est quod cognoscimus ꝫ appetimus. ergo vis appetitiua nō est alia ab apprehensiua.

Maior. In vno et eodem sunt plures appetitus: quorum vnus est idem cum ipsa re ꝫ alius distinctus. Minor. Appetitus sensitiuus ꝫ intellectiuus potentie realiter distincte: insunt rationali anime Conclusio. Ponenda est igitur in rationali anima duplex potentia appetitiua: distincta ab alijs potentijs et ab anime essentia

Patet maior. quia ipsa essentia anime fm seipam habet aliquam inclinatōem scz naturalem. ꝫ principium illius inclinatōis est met eēntia anime. sicut grauitas est ꝓncipium inclinatōis deorsum. Deinde habet appetitum altioris ordinis qui sequitur formam acceptam fm esse immateriale. ꝫ fm hoc ponitur potētia intermedia inter essentiam ꝫ inter ipsum actum inclinatōis. immo ꝫ ipsa met potētia appetitiua habet inclinatōem fm q ꝓpriam sui essentiam. scz ad bonum sibi conuenies. ꝫ habet aliquaz inclinatōem ꝑ formam sibi cognitiue ostensam. qui appetitus dicitur ꝓgnitiuus ad differētiam appetitus naturalis qui ponitur inferioris ordinis Minor ptz. quia sicut appetitus cognitiuus ponit distingui ab appetitu q communiter in rebus nō cognoscentibus dicitur naturalis. ꝫ talis appetitus cognitiuus ponit potioris conditionis q̄ appetitus solum naturalis. Sic pari mō. q in parte sensitiua forma rei apprehense est in potentia organica. scz in parte intellectiua est sine organo ꝫ separata a ꝓncipijs indiuiduantibus. constat ergo euidenter q appetitus intellectiuus est euidentioris ordinis ꝫ distinctus ab appetitu sensitiuo. Conclusio patz. quia in anima rationali reperitur forma actuata in apprehensione sensitiua ꝫ intellectiua. ergo oportet ibidem inuenire inclinationem proportionatam huiusmodi forme. sicut ergo ponit potentia apprehendens talem formā distincta ab anime eēntia. ita ponenda est potētia ab essentia anime distincta ad quam pertinet inclinatio consequens huiusmodi formam. Corrolarium. appetitus sensitiuus semp est ad bonū vle: intellectiuus vero est directe in id qō est vle Patz ex ꝓditione formarū apprehensarum a q̄bus resultant inclinatōes in ipsis potētijs appetitiuis. sensus em solū cognoscit singulare. ꝫ intellectus noster solū directe vle. licet reflexe cognoscat singulare. Et ita ꝓportionabiliter est de appetitu intellectiuo. Ad rōes. ad ꝑmā ōr q apprehensum nō accidit appetibili sed p se ei ꝓuenit. ꝫ q̄ fm dr̄iam apprehensorū. sicut fm ꝓpria obiecta distinguuntur potentie appetitiue Ad secām ōr q ꝓbat de appetitu naturali. scz vltra illū in cognoscentibz ē potētia appetitiua ab eēntia aīe realiter distincta Ad terciam ōr q illud qō cognoscim9 ꝫ appetim9 est idē subiecto. scz dr̄ns rōe. qz aliq̄d apprehendit vt ens sensibile vel intelligibile. sed appetit vt ꝓueniens aut bonū.

Queritur secūdo Utrum in parte sensitiua q nata est rationi obedire: sint due appetitiue potentie.

Pro parte affirmatiua tã suppositi q̃ quesiti est philosophus in littera. Etiã dicit Damascenus q obediés et persuasibile ratõi diuiditur in ꝯcupiscentiam t irã. Insuper Gregorius Nyceus t Damascenus ponũt duas vires.scz irascibilem t ꝯcupiscibilem ꝓtes appetitꝰ sensitiui Sed pro parte negatiua arguit.quia qõ obedit alicui nõ repugnat ei.sed pars sensitiua repugnat rationi.ergo nõ obedit ei. Minor probatur.q dicit apostolus ad Rhomanos septimo.video aliam legem in membris meis repugnãtem legi mentis mee. Scõo sic.eadem potentia est vnius cõtrarietatis.vt probat secũdo de anima.sed ꝯuenies t nociuũ sunt ꝓtraria.ergo erũt obiectum vnius potẽtie appetitiue.

Maior Appetitus sensualis:natus est obedire imperio rationis. Minor. Sensualitas siue appetitus sensitiuus:est conuenienter per concupiscibilem t irascibilem sicut per duas potentias diuisus Conclusio. Sũt igit ꝯcupiscibile t irascibile spẽs appetitus sensitiui:qui natus est obedire rationi

Pro ipsius maioris declaratione est aduertenduz q in ratione ponũtur duo.scz ipa potentia intellectiua que dicitur ratio per essentiam.t ipa voluntas que dicit appetitus intellectualis.Similiter in appetitu sensitiuo duo ꝯsideranf.scz eius proprius actus eis immanẽs t executio motiua membroꝝ vt possit assequi suum appetibile. Quantũ igitur ad ꝓmum actum appetitus obedit potẽtie intellectiue inquantũ appetitus natus est moueri a virtute sensitiua interiori.t ipsa virtus sensitiua interior nata est moueri t dirigi fm rationem vniuersalem.sicut in syllogismis ꝯclusiones ꝯcluduntur ex propositõibus vniuersalibus.quod quilibet in seipo experiri potest. q̃a applicando aliquas vniuersales considerationes mitigatur ira aut timor.vel etiam instigatur.vnde intellectꝰ distincta intellectiõe vniuersaliter apprehendit et iudicat sed reflectendo se supra sensum cognoscit singulariter.et fm hoc influit parti sensitiue formam sui iudicij. Similiter appetitus sensitiuus quantum ad actum executiõis obedit rationi quantũ est ex parte volũtatis.nam in brutis posita inclinatõe appetitus sensitiui statim fit executio.sic autem non fit in homine.quia nisi voluntas ꝯsentiat implicite vel interpretatiue nõ fit executio ad persecutionem vel fugam obiecti appetitus sensitiui Et ergo dicit Arestoteles in isto tercio q appetitus mouet appetitum.s.superior inferiorem.sicut in celestibus spera mouet speram.quia spera primi mobilis mouet omnes alias speras inferiores Minor probatur.quia sicut in rebus naturalibus inuenimus q naturaliter habent inclinatõem ad suum conueniens t fugiũt suum disconueniens.t resistunt his q impediũt talem inclinationem.multo magis oportet hos duos actus ꝯcedere reb cognoscentibus.sed nõ possunt huiusmõi actus reduci ad idẽ principium partis sensitiue.ergo oportz ponere duas potentias appetitus sensitiui.scz irascibilem t concupiscibilem. Minor patet triplicit.primo ꝓpter diuersitatem obiectalem.q obiectũ appetitus ꝯcupiscibilis est bonũ vt malũ sensibile absolute sumptũ.sed obiectũ ipsius irascibilis est malũ vel bonũ sumptũ cũ arduitate. Scõo probatur.q passiones ipsoꝝ appetituũ plerũq repugnant nã ꝯcupiscẽtia accensa mouet iram.t ira accensa mouet ꝯcupiscẽtiã Tercio patz.quia interdũ anima tristibus se ingerit ꝓtra inclinatõem ꝯcupiscibilis.vt fm inclinatõem irascibilis impugnet ꝓtraria. Et propter hoc omnes passiones irascibilis incipiũt a passionib ꝯcupiscibilis t in eas terminanf. Sicut ira nascit ex illata tristicia.et inferens vindictã terminat in leticiã Conclusio patz ex ꝑmissis Corrolariũ.in potẽtijs partis sensitiue nõ est in subiecto tãta drõnia:quantũ ab inuicem drõnt in potentia q essentia. Patet q hmõi potentie in parte sensitiua drõnt realiter ab inuice tã appetitiue q̃ cognitiue.t tamen organo t subiecto coincidũt ꝓportionabiliter loqndo. Sicut ꝯcupiscibilis ponit in virtute sensitiua interiori que ex sensu ꝯcipit absolute delectatõem vel tristiciaz Irascibilis vero ponit in organo estimatiue vel cogitatiue.t ideo irascibilis est supior potẽtia q̃ ꝯcupiscibilis

Ad rões.ad ꝓmam dr q ps sensitiua in aliquo repugnat rõi t in aliquo obedit.in signũ cuius ratõ principatur illis potẽtijs principatu politico t nõ despotico.t ergo pñt quandoq̃ remitti rõi Ad scõam dr q vis concupiscibilis est ꝯuenientis t incõuenientis vt ꝓbat argumentũ.sed irascibilis est ad resistenduz inconueniẽti. qõ impugnat.t ergo ponit spẽalis potẽtia.

Querit tercio Vtruz in regno rõnalis aie:intellectus sit potentia nobilior volũtate Pro pte affirmatiua est phs in decimo ethicoꝝ.vbi ponit altissimam potẽtiã esse intellectum. Sed,p pte negatiua arguit ꝓmo.illa potentia est nobilior que est liberior.sz volũtas est liberior intellectu.igit. Minor,probatur.q volũtas nõ põt cogi cũ sit p essentiaz libera.sed intellectus cogitur a ꝓmis ꝓncipijs.

Scõo sic.fm Bernarduz volũtas est nobilissima potentia existens dña t regina in regno aie.

Maior. Appetitus intellectiuus siue volũtas:est ptis intellectiue vna t indiuisibilis potestas. Minor. Bonum habet dignioꝛem rationem q̃ verum:non tamen ex hoc voluntas sibi vendicat dignitatem supra intellectuz Conclusio. Simpliciter t absolute intellectus est altior potẽtia q̃ appetitꝰ intellectiuꝰ:licet vterq̃ sit vtriusq̃ suo mõ motiuus.

Patz maior.q iuxta regulã mgrãlẽ potẽtia q̃ ferr in obiectũ fm cõem rõem nõ diuidit fm rões spẽales ꝓtãtas sub illa cõi rõe obiecti.sz volũtas ferr in bonũ sub rõne vlis boni.q̃ ꝑticulares rões boni.s.bonũ absolute sumptũ vel bonũ cũ arduitate nõ pñt distinguere appetitũ intellectuũ Maior ꝓbatur.q spẽalia accedunt q̃damm cõi. Verbi grã.visus habet colorẽ fm cõem rõnem coloris,p obiecto.t ideo nõ diuidit fm rõem albi t nigri.sed si visus eẽt circa album sub rõe albi.tũc distingueret a visu q̃ esset circa nigrũ sub rõe nigri. Nec mirandũ ẽ. q ceteris paribꝰ sp eadẽ in supioribꝰ fiũt p pauciora q̃ in inferioribꝰ fiunt ꝓ plura Minor,ꝓbat.q intellectꝰ excellẽtiꝰ se hz circa ipm bonũ q̃ volũtas.q volũtas se hz sicut mota a tali obiecto.sz intellectꝰ se hz p modum diudicãtis t presentantis ipi volũtati hmõi obiectũ. quecadmodũ legislator dictãs leges se hz vt architector respcũ ppli directi p tale legẽ. Et rursus sic vep est q̃ddã bonũ rõne cuiꝰ volũtas pt mouere intellectũ.ita eꝫ bonũ est q̃ddaz vep t ex ea pte bonũ hz iferioritatẽ respcũ veri.q sp potẽtia t habitꝰ q̃ versant circa aliquã vlem rõez obiectiuo

uentur supereminent sup potentiã t habitum q̃ versant circa pticulare obiectum contentum sub hmõi vniuersali rõe obiecti Conclusio quo ad pmam partem patet pmo sic. quia obiectũ intellectus est absolutius simplicius t spiritualius loquẽdo simpliciter q̃ obiectum volũtatis Et ergo actꝰ volũtatis ꝓpletur per hoc q̃ appetitꝰ coniungitur ad rem fm q̃ in se est. sed actus intellectus complet per hoc q̃ ipsa ratio seu silitudo est in intellectu et ita simplr loquendo obiectũ intellectus est absolutius q̃ obiectum appetitus. sed eadem est ꝓportio obiectorũ et potentiarum. igit. Ptz scdo. qz in ordinatis per se qđ est primo propinq̃us est in omnib; sibi similius. sed potẽtia intellectiua emanat naturaliter ꝑus ab ipa cẽntia aie q̃ voluntas. t p consequẽs accedit in dignitate plus ad essentiam aie q̃ voluntas. Secũda pars ꝓclusionis ptz quia intellectus mouet voluntatẽ p modũ præsentantis sibi suũ obiectuz. t dr motio in genere cause finalis. sz voluntas mouet intellectum p modum cause agẽtis. quia mouet intellectum ad executionẽ sui actus. Et hoc ideo est quia ꝓpletio voluntatis fit p realem assecutiõem rei sibi ostense. t ideo mouet alias vires ad executiõnem. sed opatio intellectus complet in ipsa interiori apphensione rei Corrolarium. Contingit eãdem potẽtiam respectu diuersorum: habere modũ opandi oppositum. Patet qz eadem potentia que est volũtas vult quedam libere et ꝓtingenter. t in q̃dam fertur tendentia naturali tanq̃ determinata ad vnã partem oppõis. Et huius silr etiaz patz apud intellectũ. quia circa principia intellectus ẽ determinatus. sed circa ꝓclusiones q̃ vel nõ habent necãriã ꝓnexionem cum pmis pncipijs vel vbi ꝓnexio non est sibi euidens ibi intellectus nõ est determinatus ad alterã partem assensus. sed eadem rõ est in speculatiuis t agibilibus vt dr secũdo phisicoꝝ. Ad ratões. ad pmam dr q̃ hinc inde ẽ equalis libertas. vt ptz ex corrolario Ad scdam dr q̃ voluntas est nobilissima quando ꝓparat ad sensualitatem. Etiam ẽ nobilissima in genere motuz. qz ipsa meremur t demeremur. sed non simplr Nec obstat q̃ est regina t domina. quia intellectus est rex t dñs.

Specie quidem igitur vnũ erit mouẽs ap.

Queritur Utrum potentia localiter motiua t liberũ arbitrium: ponant distinctiõem in numero potẽtiarum. Pro resp̃siõe notandum q̃ fm Aristotelem tercius gradus viuentium est eorum que st̃ fm locũ motiua. sz quorũdam optimo est diuersa a qua potentia procedat motio localis. Similr q̃uis cõmuniter concedat̃ q̃ in hoie sit liberũ arbitrium tñ nõ eadem omniũ est sententia qđ nomine liberi arbitrij importetur. Et de his duobus videbitur in presenti quesito.

Maior. Potentia motus localis imperatiua: est appetitus t intellectus vel fantasia.

Minor. In corde fm q̃ continuatur alijs membris: est potentia executiua motus localis Conclusio. Potentia localiter motiua pertinet ad distinctam potentiam vno modo: sed non ponit in numerum potentiarum loquẽdo modo alio.

Patet maior. quia illud est pncipium imperatiuum motus quod sequitur omnia illa que mouentur sz oĩa que mouentur localiter vel sequuntur appetitum intellectiuũ t intellectum. sicut homines viuentes fm rõnem vel sequunt̃ appetitum sensitiuum t fantasiã. sicut bruta et hoies derelinquentes rationem. ergo illa tria sunt sufficiens pncipium imperatiuũ motus localis. Maior patz. qz ex hoc q̃ aliqua sequũtur pncipium impatiuũ motꝰ. sic executiue mouent̃. Verbi grã ex hoc q̃ intellectus cognoscit aliquod bonum t volũtas imperat illud sic sequitur vlterius executio motus p membra exteriora. Et similiter si brutum ꝓgnoscat aliquod bonum sensibile. tũc statim sequitur motus localis ad prosecutõez talis boni nisi aliquis impediat. t ergo in illis appetitus sensitiuus cum virtute cogitatiua sibi consocia causant motum localem. Est tamẽ verum q̃ phs exprimit solũz duo pncipia motus localis. s. intellectum t appetitum sed sub intellectu comprehendit fantasiam. Sed q̃ fantasia sit specialiter pncipium motus patet dupl̃r. pmo quia multa animalia preter scientiam. id est iudicium intellectus practici sequuntur fantasias. Patet secũdo. qz in alijs animalibus in quibus non est intellectus nec ratio. sed fantasia in illis est motus localis. ergo fantasia ẽ pncipium motiuum. t continetur sub intellectu Minor probatur. quia in illo est pncipium executiuum motus. quod est pncipium t finis motus. sed cor est pncipium t finis cuiuslibet motus in animali. ergo potẽtia localiter motiua est in corde. Maior patet. quia cor habz duplicem motum. scz gibbosum. i. conuexum t concauũ et ideo habet motum sicut glingisimus. id est circularem t fm vnum motum. s. concauum est finis. t fm aliũ motum est pncipium Et dicitur noranter. fm q̃ continuatur alijs membris. quia in corde fm se non est potentia localiter motiua. Et ergo fm aliquos organum huiꝰ potentie dicitur oriri a posteriori parte cerebri t descendere p spondiles dorsi. t sic consequenter per alia membra non obstante q̃ pma t radicalis origo sit a corde Cõclusio patet. quia ad motum localem animalem requiritur quedam vis executiua ipius motus localis cui subseruiũt dispositiones organice in neruis t musculis. t p̃ter indispositionem huiusmodi requisitorũ deficiunt plerigz a motus localis executione. Sed alio modo ad motum localem concurrit virtus imperatiua. t sic appetitꝰ intellectiuus seu volũtas t intellectus in homine. in brutis vero appetitus sensitiuus cum virtute cogitatiua sibi coniuncta causant motum localem. Si igitur loquamur de potentia motiua quantum ad virtutem executiuam motus. sic est specialis potentia ab alijs distincta. sed si loquamur de ipsa quantum ad imperium motus. sic non ponit in numerum potentiarum. Et ergo vt sic iuxta quesitum non distinguuntur potẽtia localiter motiua t liberum arbitrium. eo q̃ liberum arbitrium identificatur cum voluntate. et sic liberum arbitrium est potẽtia tñ t non est habitus. neq̃ est potentia cum habitu.

Corrolarium. liberum arbitrium est quedam potentia: eadem cum appetitiua volitiua. patet quia electio p̃tinet ad liberum arbitrium. sed primum obiectũ electionis est ordinatum in finem. t per consequens obiectũ electionis est bonum. sed potentia que libere inclinatur in bonum est appetitus qui dicit̃ voluntas. igitur ẽ Et hec est sententia phi tercio ethicoꝝ.

Vegetabilem quidẽ igit̃ aiam necẽ habere